

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U001518

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 06-05-2025

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дутка Оксана Ярославівна

2. Oksana Dutka

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3666-3124

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: 035 Філологія (Українська мова)

Дата захисту: 02-05-2025

Спеціальність за освітою: Українська мова та література

Місце роботи здобувача: Свалявський технічний коледж НУХТ

Код за ЄДРПОУ: 00389110

Місцезнаходження: вул. Духновича, 6, Свалява, Свалявський р-н., 89300, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7996

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16.31.01

Тема дисертації:

1. Параметризація іменникової омонімії з компонентом-запозиченням в українській мові.
2. Parametrization of noun homonymy with a borrowed component in the Ukrainian language.

Реферат:

1. Дисертація є новаторським дослідженням особливостей розвитку внутрішньомовної іменникової омонімії з компонентом-запозиченням в українській мові. Уперше в лінгвоукраїністиці здійснено спробу створити корпус іменникових омонімів з компонентом-запозиченням, застосувати комплекс критеріїв розмежування омонімії й полісемії з урахуванням компонентів-запозичень, які, адаптувавшись на українському мовному ґрунті, поповнили словниковий склад української мови, установити ступінь кодифікованості утворених омокомплексів на синхронному зрізі і параметризувати їх з метою простежити тенденції розвитку словникового складу української мови, намітити перспективи його розширення, пересвідчитися у валідності дії закону мовної економії і зусиль мовця. Передусім випрацьовано метамову дослідження; визначено обсяг поняття запозичення і увідповіднено місце в цій системі дотичних понять. Окреслено теоретичні засади омонімії як лінгвального феномену, опертого одночасно на симетрію форми й асиметрію змісту.

Представлено етапи розвитку вчення про омонімію й спостережено особливості підходів до випрацювання цього вчення – від часів давньогрецьких філософів до сучасності, від несприйняття омонімії, кваліфікації її як чогось негативного до визнання як позитивного явища, яке сприяє компактності мови за рахунок економії одиниць плану вираження, збагаченню її виражальних засобів тощо. Схарактеризовано основні шляхи утворення омонімії в лінгвоукраїністиці, серед яких традиційно вирізняють: розвиток значень полісемного слова й подальше розходження цих значень; звуковий збіг слів у результаті різних фонетичних змін, яких зазнає те чи те слово; звуковий збіг слів, утворених від різних основ; утворення однакових за звучанням слів за допомогою різних словотворчих засобів; засвоєння слів з інших мов. Особливу увагу зосереджено на засвоєнні слів з інших мов як шляху утворення омонімії. Активізація цього шляху утворення омонімії є результатом масштабів глобалізації як процесу всесвітньої політичної, економічної й культурної інтеграції та уніфікації в сучасному світі, які свідчать про новий етап розвитку людської цивілізації, що супроводжується різними змінами у всіх сферах життя. Взаємодія мов як наслідок культурної інтеграції – одного з напрямів глобалізації – слугує вагомим стимулом різних мовних змін, мовного розвитку, серед іншого, поширення й поглиблення мовних контактів. Актуалізовано проблему розмежування омонімії і полісемії, оскільки в результаті добору фактичного матеріалу з різних лексикографічних джерел оприятнено різні підходи щодо цього в укладачів лексикографічних джерел. Наголошено, що з розширенням наукових парадигм – від структуралістської до когнітивної, з урахуванням динамізму й мобільності всіх мовних процесів, доцільно застосовувати комплекс критеріїв (семантичний, словотвірний, синтаксичний, лексичний і тематичний тощо), який і буде релевантним у такому випадку, оскільки кожен наступний застосований критерій удокладнюватиме, увиразнюватиме попередній. Зроблено огляд різних типів систематизування омонімів у слов'янському мовознавстві загалом й українському зокрема. З огляду на ці узагальнення, а також на формат взаємодії мов, базований на кількості мов-донорів (омонімія в результаті запозичення з однієї й кількох мов) і на їхній спорідненості (омонімія в результаті запозичень з далекоспоріднених і неспоріднених мов), випрацьовано систему параметрів аналізу омокомплексів, адекватних досліджуваному матеріалу, й обґрунтовано механізм послідовності опису фактичного матеріалу. Результати параметризування іменникової омонімії з компонентом-запозиченням в українській мові уможливили дійти висновку щодо рівня динамізму українського лексикону з урахуванням, серед іншого, й частки запозичень з інших мов, простежити тенденції щодо, з одного боку, частотності й регулярності запозичування з тієї чи тієї мови, а з іншого – ймовірності постання в результаті запозичування омонімії, рейтингувати мовні системи, представлені відповідними моделями (у межах однієї мови і двох чи більше, а також з урахуванням формату спорідненості мов – близькоспоріднені, далекоспоріднені і неспоріднені), компоненти яких найчастіше вступають в омоніміїні відношення. Ключові слова: словниковий склад (запас), лексика, семантичний простір (обшир), семантика (значення), комунікація, тенденція, запозичення, омонімія, полісемія, синоніми, омокомплекс, іменник, лексема, мова, джерело, позамовні (екстралінгвальні) чинники, перекладні словники, лексико-семантичний.

2. The dissertation is a pioneering research into the development of intralinguistic noun homonymy with a borrowed component in the Ukrainian language. For the first time in linguo-Ukrainian studies, the author attempts to create a corpus of noun homonyms with a borrowed component, to apply a set of criteria for differentiating between homonymy and polysemy, considering the borrowed components that, having adapted to the Ukrainian linguistic environment, have replenished the vocabulary of the Ukrainian language, to ascertain the degree of codification of the generated homocomplexes on a synchronic level and to parameterize them in order to trace the trends in the development of the Ukrainian vocabulary, outline the prospects for its expansion, verify the validity of the law of linguistic economy through homonymization of certain meanings, etc. The author first of all elaborates a meta-language of the study; specifies the scope of the concept of borrowing and determines the place of related concepts in this system. The article outlines the theoretical grounds of homonymy as a linguistic phenomenon based simultaneously on symmetry of form and asymmetry of content; presents the stages of the homonymy study development and analyzes the specific approaches to this development – from the times of ancient Greek philosophers to the present day, from the rejection of homonymy, its qualification as something

negative to its recognition as a positive phenomenon contributing to the language conciseness by saving units of expression, enriching its expressive means, etc. The article characterizes the principal ways of homonymy formation in linguo-Ukrainian studies, wherein the following are traditionally distinguished: the development of the meanings of a polysemous word and further divergence of these meanings; the sound coincidence of words due to various phonetic changes that a word undergoes; the sound coincidence of words formed from different stems; the formation of similar sounding words through various word-forming means; the assimilation of words from other languages. Particular attention is paid to the assimilation of words from other languages as a way of homonymy formation. This way of homonymy formation is intensified due to increasing globalization as a process of worldwide political, economic and cultural integration and unification in the modern world. The interaction of languages resulting from cultural integration – a globalization trend – is a significant impetus for various language changes, language development, including the spread and expansion of language contacts. The author foregrounds the issue of distinguishing between homonymy and polysemy, since the selection of factual material from various lexicographic sources resulted in revealing different approaches to this issue among the compilers of lexicographic sources. It is also emphasized that with the expansion of scientific paradigms – from structuralist to cognitive with the dominant principle of anthropocentrism, taking into account the dynamism and mobility of all language processes, it is advisable to distinguish a set of criteria. The article reviews different types of homonym systematization in Slavic linguistics in general and Ukrainian linguistics in particular. Given these generalizations and the format of language interaction based on their kinship and the number of donor languages, a system of parameters for analyzing homocomplexes appropriate to the material under study has been developed, and a mechanism for sequencing the description of the actual material has been substantiated. The results of parametrization of noun homonymy with a borrowed component in the Ukrainian language made it possible to draw a conclusion about the degree of dynamism of the Ukrainian lexicon, taking into account, among other things, the share of borrowings from other languages, to trace trends, on the one hand, in the frequency and regularity of borrowing from a particular language, and on the other hand, the emergence of homonymy as a result of borrowing, to rank language systems represented by the corresponding models (within one language and two or more, as well as taking into account the format of language kinship – closely related, distantly related and unrelated), whose components most often enter into homonymous relations. Keywords: vocabulary, lexicon, semantic space (scope), semantics (meaning), communication, tendency, borrowing, homonymy, polysemy, synonyms, homocomplex, noun, lexeme, language, source, extra-linguistic (extralinguistic) factors, translatory dictionaries, lexico-semantic.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Дутка О. Я. Омонімія в колі сучасних наукових проблем. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. Ужгород, 2014. Вип. 19. С. 36–40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spml_2014_19_8
- 2. Дутка О. Я. Запозичення з грецької та латинської мов як джерело омонімії в сучасній українській мові. Сучасні проблеми мовознавства та літературознавства : зб. наук. праць. Ужгород, 2019. Вип. 24. С. 39–43. URL: <https://surl.li/zjoofl>

- 3. Дутка О. Я. Роль французьких запозичень у розвитку омонімії української мови. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2020. Т. 31 (70), № 2. С. 7–11. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2020/2_2020/part_1/4.pdf
- 4. Дутка О. Я. Грецькі та латинські запозичення у складі омонімів української мови. Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство). 2020. Вип. 14. С. 46–52. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhivnomerov/2020/NV_2020_14/11.pdf
- 5. Дутка О. Я. Збагачення омонімічного складу української мови внаслідок запозичень із германських мов. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Соціальні комунікації. 2021. Т. 32 (71). № 2. С. 20–26. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2021/2_2021/part_1/6.pdf
- 6. Дутка О. Я. Запозичення з трьох і більше мов як джерело омонімії української мови. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. Одеса, 2021. № 48. С. 63–65. URL: http://vestnik-11.philology.mgu.od.ua/archive/v48/part_1/Filologi48_1.pdf#page=63
- 7. Дутка О. Я. Параметризація іменникової омонімії в комплексі «питоме слово – запозичення» як результату засвоєння слів з інших мов (на матеріалі англійської і німецької мов). Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Серія : Філологічні науки (мовознавство). 2023. Вип. 19. С. 29–35. URL: http://ddpu-filolvisnyk.com.ua/uploads/arkhivnomerov/2023/NV_2023_19/5.pdf
- 8. Dutka O., Dzyubak N., Pabat V., Bevzo H., Tamozhska I. Formation and development of Ukrainian communicative vocabulary. AD ALTA : Journal Of Interdisciplinary Research. 2021. Issue XXIV. P. 132–136. URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/110224/papers/A_24.pdf
- 9. Дутка О. Я. Германізми у складі омонімів сучасної української мови. Молодий вчений. 2020. № 3 (79). С. 144–148. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/3/32.pdf>
- 10. Дутка О. Я. Тюркізми як джерело поповнення омонімів сучасної української мови. Науковий огляд. 2020. № 3 (66). С. 162–174. URL: <https://naukajournal.org/index.php/naukajournal/article/view/2053>
- 11. Дутка О. Я. Про деякі запозичення у складі омонімів української мови. Студії з філології та журналістики : зб. наук. праць / міжнар. редкол.: М. Вашичек, Н. Венжинович (відп. ред.), М. Горди та ін. Ужгород, 2020. Вип. 6. С. 34–38.
- 12. Дутка О. Я. Запозичення з двох мов (французької та інших) як джерело омонімії української мови. Мова та література у полікультурному просторі : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (7–8 лютого 2020 року, м. Львів). Львів : ГО «Наукова філологічна організація «ЛОГОС», 2020. Ч. I. С. 78–82.
- 13. Дутка О. Я. Запозичення з двох мов у складі омонімічних рядів української мови. Філологія та лінгвістика у сучасному світі : матеріали Міжнародної науково-практ. конф. (28–29 серпня 2020, м. Запоріжжя). Запоріжжя : Класичний приватний університет, 2020. С. 28–33.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кушлик Оксана Павлівна
2. Oksana P. Kushlyk

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0001-7502-622X**Додаткова інформація:** Web of Science ResearcherID: FDV-1153-2022 Google Scholar:
<https://scholar.google.com/citations?user=uZqZSsAAAAAJ&hl=uk&oi=ao>**Повне найменування юридичної особи:** Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка**Код за ЄДРПОУ:** 02125438**Місцезнаходження:** вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів****Офіційні опоненти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Навальна Марина Іванівна
2. Maryna I. Navalna

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-5064-3122**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національний університет біоресурсів і природокористування України**Код за ЄДРПОУ:** 00493706**Місцезнаходження:** вул. Героїв Оборони, буд. 15, Київ, 03041, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Стишов Олександр Анатолійович
2. Oleksandr A. Styshov

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-6192-255X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

Код за ЄДРПОУ: 45307965

Місцезнаходження: вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, Київ, 04053, Україна

Форма власності: Комунальна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Костусьяк Наталія Миколаївна

2. Natalia M. Kostusyak

Кваліфікація: д. філол. н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9795-6038

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Яремко Ярослав Петрович

2. Yaroslav P. Yaremko

Кваліфікація: д.філол.н., професор, 10.02.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8202-4107

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125438

Місцезнаходження: вул. Івана Франка, буд. 24, Дрогобич, Дрогобицький р-н., 82100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. **Заключні відомості**

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Мацьків Петро Васильович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Мацьків Петро Васильович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Івах Світлана

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна